

KAPITOLA 1.

MEZINÁRODNÍ SYSTÉM

1.1. POJEM MEZINÁRODNÍHO SYSTÉMU

Systémový přístup je uplatňován nejen na jevy a procesy vnitrostátního politického života, ale i mezinárodního. Proto se také setkáváme s pojmy politický systém (vnitrostátní)¹, stejně jako i systém mezinárodní.

Pokud jde o **mezinárodní systém**, můžeme ho definovat v širším smyslu jako soubor **subjektů**, kterými jsou především **státy**, ale i další instituce v podobě **mezinárodních organizací a nadnárodních (transnacionálních) společností a vztahy** mezi nimi uskutečňující se v mezinárodním prostředí (vně států). Mohou to být vztahy politické,

ekonomické kulturní, právní, ekologické. V užším smyslu představuje mezinárodní systém soubor **politických** vztahů, tj. vztahů mezi uvedenými subjekty, jenž mají určující význam pro jeho fungování.

Jestliže se subjekty vnitrostátního politického systému projevují zejména v rámci hranicemi vymezeného území, subjekty mezinárodního systému působí vně státu. To však není jediná odlišnost těchto systémů. Rozdíl spočívá i v tom, že se v mezinárodním systému neseťkáváme s centralizovanou mocí typickou pro vnitrostátní politické systémy, ale s mocí decentralizovanou – je představována suverénními státy. Světový parlament, světového prezidenta či světovou vládu mezinárodní systém nemá. Proto se můžeme setkat i s takovou charakteristikou mezinárodního systému, kdy právě s ohledem na neexistující ústřední moc je charakterizován buď jako **anarchický** nebo **polyarchický**.

Subjektem mezinárodního systému může být potencionálně každý účastník mezinárodních vztahů na základě toho, že vyvíjí aktivitu, která směřuje do mezinárodního prostředí. Nicméně za relevantní subjekt (prvek)

¹ Viz např. Kroupa J., Základy politického systému České republiky, MU, Brno 2010, str. 24–25.

mezinárodního systému je považován takový subjekt, jenž se trvale na základě vlastní vůle podílí na formování mezinárodního prostředí nebo aspoň vykonává vliv na mezinárodní vztahy. Ať již samostatně či ve spolupráci s jinými subjekty. Subjekty mezinárodního systému se tradičně člení na **státní a nestátní. Do nestátních zahrnujeme národy, mezinárodní organizace a nadnárodní korporace.**

1.2. SUBJEKTY (PRVKY) MEZINÁRODNÍHO SYSTÉMU

1.2.1. Státy

Státy jsou nejdůležitějšími účastníky mezinárodních vztahů a subjekty mezinárodního systému. Jejich postavení vyplývá ze základního atributu každého státu – jedině stát disponuje legitimním právem používat násilí. Státy mají rozhodující vliv na mezinárodní vztahy, formují a určují charakter mezinárodního systému. Jsou nejen subjekty, ale i objekty mezinárodních vztahů.

V souladu se zásadou obecného mezinárodního práva – zásadou svrchované rovnosti – mají všechny státy rovná práva a rovné povinnosti. Zároveň je však zřejmé, že nemají stejné faktické postavení vyplývající z rozdílných mocenských potencionálů. Nejde přitom jen o takový faktor, který je určující, tzn. raketo-jaderný potenciál, resp. schopnost odvetného úderu prostřednictvím nukleárních zbraní, ale i o další významné faktory – především výkonnost ekonomiky a dále o takové jako je energetická a surovinová základna, počet obyvatel, velikost území, resp. geostrategická poloha.

Mezinárodní měnový fond, stejně jako i Světová banka každoročně publikují ekonomické výsledky států vyjádřené v jejich HDP dosaženém za uplynulý rok. Pokud jde o rok 2011, uveřejnil Mezinárodní měnový fond své údaje v dubnu 2012. Prvních dvacet států představují tyto země:²

² Viz World Economic Outlookbase, April 2012.

<i>Pořadí</i>	<i>Stát</i>	<i>HDP v miliónech USA dolarů</i>
1	Spojené státy americké	15,094.025
2	Čínská lidová republika	7,298.147
3	Japonsko	5,869.471
4	Spolková republika Německo	3,577.031
5	Francie	2,776.324
6	Brazílie	2,492.908
7	Spojené království	2,417.570
8	Itálie	2,198.730
9	Rusko	1,850.401
10	Kanada	1,736.869
11	Indie	1,676.143
12	Španělsko	1,493.513
13	Austrálie	1,488.221
14	Mexiko	1,154.784
15	Jižní Korea	1,116.247
16	Indonézie	845.680
17	Nizozemí	840.433
18	Turecko	778.089
19	Švýcarsko	636.059
20	Saudská Arábie	577.595
45	Česká republika	215.265
	EU	17,577.691